

TRUMPRAŠTIS 2023 m. (liepa) SKURDO IR NELYGYBĖS PROGNOZĖS 2023 m.

Trumpai:

1. Naujausi šiuo metu prieinami skurdo ir nelygybės rodikliai atspindi 2022 m. PGS tyrimo duomenis, t.y. 2021 m. pajamas (t-1). **Šioje ataskaitoje yra prognozuojami skurdo ir nelygybės rodikliai iki 2023 m. Prognozės atspindi realų pajamų laikotarpį, ne PGS tyrimo metus.** 2023 m. skurdo ir nelygybės situacija vertinama atsižvelgiant į š.m. gegužės mėn. galiojančią mokesčių ir išmokų tvarką bei LR Finansų ministerijos kovo mėn. atliktas ekonominės raidos prognozes.
2. **2023 m. prognozės rodo santykinio skurdo rizikos lygio mažėjimą bendroje populiacijoje (apie -0.6 p.p.), o taip pat tarp pensinio amžiaus asmenų (apie -3.4 p.p.).** Tai lemia pensijų ir kitų socialinių išmokų didėjimas, vienišo asmens išmokos, bazinių dydžių indeksacija. Visgi, skurdo rizikos lygis pensinio amžiaus žmonių grupėje išlieka aukštas. Kitose amžiaus grupėse skurdo rizikos lygis, tikėtina, išliks stabilus. **Prognozuojama, jog absoliutus skurdo lygis 2022 m. didės 0.5-1 p.p., o 2023 m. stabilizuosis ties 4.7% riba.**
3. **2022-2023 m. Gini ir S80/S20 koeficientai mažės ir, tikėtina, priartės prie 2020 m. buvusio lygio.** Visgi, Gini ir S80/S20 matuojamas nelygybės lygis Lietuvoje vis dar ženkliai viršys ES šalių vidurkį.

Tekste naudojamų sąvokų sutrumpinimai ir paaiškinimai:

EUROMOD - ES mokesčių ir socialinių išmokų mikro imitacinis modelis (<https://euromod-web.jrc.ec.europa.eu/>); **MMA** - minimali mėnesio alga; **MVPD** - minimalių vartojimo poreikių dydis; **NPD** - neapmokestinamasis pajamų dydis; **PGS** - Pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimas; **p.p.** - procentinis punktas; **LR SADM** - LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija; **VDA** - Valstybės duomenų agentūra; **VDU** - vidutinis darbo užmokestis.

ĮVADAS

Žemiau pristatomos absoliutaus ir santykinio skurdo rodiklių, bei pajamų nelygybės prognozės iki 2023 m. Oficialius pagal 2023 m. pajamas apskaičiuotus skurdo ir nelygybės rodiklius Lietuvos statistikos departamentas turėtų paskelbti 2025 m.

Prognozėms atlikti naudotas EUROMOD mokesčių ir socialinių išmokų mikro imitacinis modelis ir naujausi modeliui pritaikyti 2021 m. PGS tyrimo duomenys, kurie atspindi 2020 m. pajamas. Modelyje yra sukoduotos tiesioginių mokesčių, socialinio draudimo įmokų ir socialinių išmokų taisyklės, kurios yra pritaikomos PGS tyrimo respondentams. Darbo rinkos pajamos buvo koreguojamos atsižvelgiant į vidutinį algų augimą ekonominės veiklos sektoriuose, taip pat atliekamos užimtumo lygio korekcijos. Detaliau apie taikomą prognozavimo metodiką galite skaityti [čia](#).

2023 m. skurdo ir nelygybės situacija vertinama atsižvelgiant į š.m. gegužės mėn. galiojančią mokesčių ir išmokų tvarką. 2023 m. atsižvelgiama

į LR Finansų ministerijos kovo mėnesį atliktas ekonominės raidos prognozes.

Atkreiptinas dėmesys, jog tiek PGS tyrimas, tiek ši prognozavimo metodika turi savo paklaidas. Yra laikomasi prielaidos, kad šios paklaidos tarp metų nekinta. Prognozuojamas skurdo ir nelygybės pokytis yra „uždedamas“ ant paskutinių prieinamų PGS duomenų. **Prognozės atspindi realų pajamų laikotarpį, ne PGS tyrimo metus.**

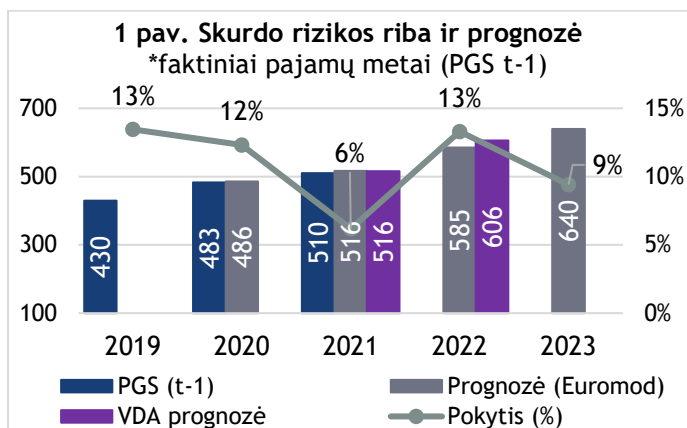
SANTYKINIO SKURDO PROGNOZĖ: SKURDO RIZIKA

Skurdo rizikos riba - tai pajamų dydis, už kurį mažesnes pinigines ekvivalentines disponuojamas pajamas gaunantys asmenys priskiriami prie skurstančių. Pagal oficialią metodiką, skurdo rizikos riba laikoma 60% gyventojų ekvivalentinių disponuojamų pajamų medianos.

Skurdo rizikos lygis - tai asmenų dalis, kurių ekvivalentinės pinigines disponuojamosios pajamos yra mažesnės už skurdo rizikos ribą.

2019-2020 m. ir 2022 m. vyko spartus gyventojų pajamų medianos ir, atitinkamai, skurdo rizikos

ribos didėjimas. 2023 m. prognozuojamas 9% skurdo rizikos ribos didėjimas (žr. 1 pav.).

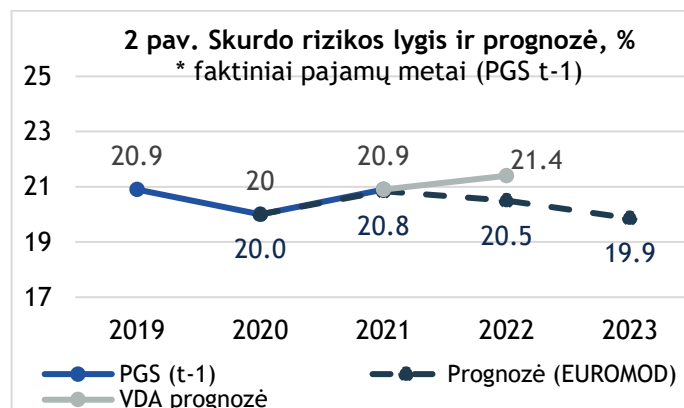

Pajamų medianos augimui 2019-2020 m. poveikį turėjo bendras šalies ekonominis augimas nepaisant pandemijos sukeltų padarinių, darbo užmokesčio didėjimas (padidinta MMA, padidintas NPD dydis pandemijos metu), padidintos išmokos, pensijos, įvairios su COVID-19 susijusios išmokos ir kompensacijos. Kiek sulėtėjusį disponuojamų pajamų medianos ir skurdo rizikos ribos augimą 2021 m. lemia tai, jog COVID-19 priemonės buvo peržiūrėtos, sustabdytas arba sugriežtintas kai kurių jų mokėjimas (pvz. darbo paieškos išmokos), nebebuvo vykdomi vienkartiniai mokėjimai vaikams ir pensinio amžiaus asmenims (išskyrus pasiskiepijusiems senjorams).

2022 m. pajamų mediana ir skurdo rizikos riba prognozuojama, kad didės sparčiau nei 2021 m. - apie 13%. 2023 m. prognozuojamas 9% skurdo rizikos ribos didėjimas. Šį augimą lėmė didėjančios gyventojų pajamos dėl augančio darbo užmokesčio (t.p. padidintas MMA ir NPD), socialinių išmokų didėjimo ir pensijų indeksacijos. Minėtas pajamų medianos ir skurdo rizikos ribos didėjimas iš esmės atitinka VDU augimo tempą 2022 m. ir jo prognozes 2023 m.

Kaip matoma 1 pav., VDA prognozuoja dar spartesnį - apie 18% - skurdo rizikos ribos didėjimą 2022 m. Visgi, šis didėjimas gerokai viršija vidutinį atlyginimų augimą, nuo kurių didele dalimi priklauso pajamų medianos pokyčiai bendroje populiacijoje ir, atitinkamai, skurdo rizikos riba. Planuojama, jog VDA prognozės bus patikslintos 2023 m. liepos mėn. VDA prognozės 2023 m. pajamoms bus pateiktos 2024 m. pavasarį. 2 pav. rodo pilną 2021 m. PGS pagrindu apskaičiuotas skurdo rizikos lygio statistikos ir EUROMOD pagrindu apskaičiuoto

rodiklio atitikimą. Visgi, 2022 m. VDA ir LR SADM skurdo rizikos lygio prognozės išsiskiria. VDA yra prognozuojamas skurdo rizikos lygio didėjimas apie 0.5 p.p. EUROMOD pagrindu atlikti skaičiavimai rodo panašaus lygio mažėjimą 2022 m. Minėti skirtumai, tikėtina, galėjo atsirasti dėl skurdo rizikos ribos skirtumų, kuriuos matome VDA ir EUROMOD pagrindu atliktose prognozėse. Prognozių skirtumai taip pat galėjo atsirasti dėl prognozavimo metodikų skirtumų, statistinių paklaidų ir prognozėms naudojamų 2021 m. PGS apklausos duomenų specifikos (kurie atspindi 2020 m. pajamas).

2023 m. yra prognozuojamas skurdo rizikos lygio mažėjimas iki apie 20% lygio. Analogiškas skurdo rizikos lygis buvo stebėtas 2020 m. Verta paminėti, jog 2023 m. buvo sparčiai didinama MMA ir NPD, pritaikytas papildomas pensijų indeksavimas, didėjo kitos socialinės išmokos.

Skurdo rizikos lygio pokytis tarp amžiaus grupių

1 lent. rodo skurdo rizikos lygį 2021 m. ir šio lygio pokyčio prognozes 2022-2023 m. **2022 m. yra numatomas skurdo rizikos lygio mažėjimas 1.8 p.p. 65+ amžiaus žmonių grupėje.** Reikia paminėti, jog nuo 2022 m. buvo numatytas papildomas pensijų indeksavimas, kuris vykdomas iš planuojamo einamųjų metų įmokų perviršio. Taip pat didėjo bazinė pensijos dalis, kurią pradėta mokėti pilna apimtimi ir būtinojo stažo neturintiems pensijų gavėjams. Nuo 2022 m. pakako minimalaus 15 metų socialinio draudimo stažo pilnai bazinei pensijai gauti. Be to, mokami priedai prie mažų senatvės pensijų, išplėstas vienišo asmens išmokos gavėjų ratas, labiau indeksuoti baziniai dydžiai šalpos ir našlių pensijoms skaičiuoti, reaguojant į

aukštą infliacijos tempą pensijos buvo papildomai padidintos nuo 2022 m. birželio mėnesio.

1 lent. Skurdo rizikos lygis 2021 m. (%) ir prognozuojamas pokytis 2022-2023 m. (p.p.)
*faktiniai pajamų metai (PGS t-1)

	2021 m. (oficiali VDA statistika)	2022 m. pokyčio prognozė	2023 m. pokyčio prognozė
Visa populiacija	20.9	-0.3	-0.6
Vaikai (0-17)	17.8	0.5	0.1
Darbingo amžiaus asmenys (18-64)	15.8	-0.1	0.1
Pensinio amžiaus asmenys (65+)	39.5	-1.8	-3.4

Numatoma, jog bendroje populiacijoje skurdo rizika mažės apie 0.3 p.p., lyginant 2022 m. su 2021 metų situacija. 0.5 p.p. skurdo rizikos didėjimas yra prognozuojamas tarp vaikų. Darbingo amžiaus grupėje, tikėtina, skurdo rizikos lygis išliks stabilus.

Verta paminėti, jog remiantis VDA prognozėmis, skurdo rizikos lygis 2022 m. didės apie 0.4-0.6 p.p. visose amžiaus grupėse. Šios prognozės skiriasi, ypač pensinio amžiaus grupėje. Šie skirtumai gali atsirasti dėl įvairių aukščiau minėtų metodologinių ir statistinių priežasčių, ypač - dėl prognozuojamo skurdo rizikos ribos dydžio skirtumo. Kaip rodo ankstesnių metų statistika ir tyrimai, skurdo rizikos lygis tarp pensinio amžiaus žmonių Lietuvoje yra ypatingai jautrus skurdo rizikos ribos pokyčiams. **2023 m. prognozuojamas skurdo rizikos lygio mažėjimas bendroje populiacijoje ir tarp pensinio amžiaus asmenų (-3.4 p.p.).** Reikia pažymėti, jog 2023 m. pensijų indeksavimo tempas buvo spartesnis, negu LR Finansų ministerijos prognozuojamas VDU augimas. Individualioji pensijos dalis 2023 m. dėl papildomo indeksavimo **didėjo beveik 15%**, kai numatomas **VDU augimas 2023 m. siekia apie 9%**. Visgi, prognozės rodo, jog apie trečdalis pensininkų liks žemiau skurdo rizikos ribos. Skurdo rizikos lygis šioje grupėje išlieka gerokai aukštesnis, negu kitose amžiaus grupėse.

Skurdo rizikos lygis tarp negalią turinčių asmenų

2 lent. rodo skurdo rizikos lygį tarp negalią turinčių asmenų ir šio lygio pokyčio prognozes 2022-2023 m.

2 lent. Skurdo rizikos lygis tarp negalią turinčių asmenų 2021 m. (%) ir pokytis 2022-2023 m. (p.p.)

*faktiniai pajamų metai (PGS t-1)

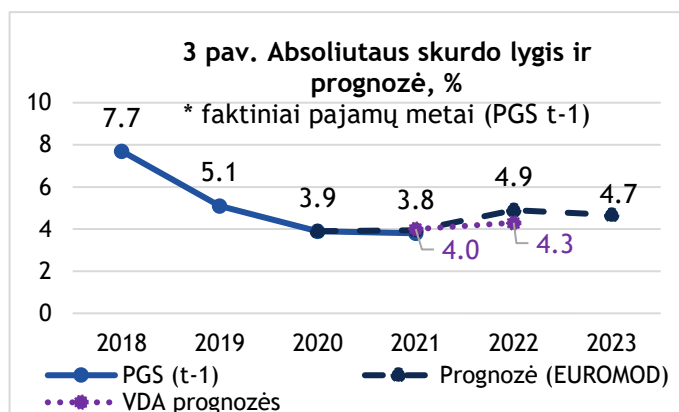
	2021 m. (oficiali VDA statistika)	2022 m. pokyčio prognozė	2023 m. pokyčio prognozė
Vyrai ir moterys	37	-1.2	-1.3
Vyrai	31.7	-1.1	-1.4
Moterys	40.7	-1.3	-1.2

2022 m. ir 2023 m. prognozuojama, kad tarp negalią turinčių asmenų skurdo rizika mažės, atitinkamai, 1.2 ir 1.3 p.p. Prognozuojamas skurdo rizikos mažėjimas bus panašus tarp moterų ir vyrų. Vis tik, atotrūkis tarp negalią turinčių moterų ir vyrų skurdo rizikos lygio išlieka gana didelis (apie 9 p.p.). Teigiamas skurdo mažėjimo tendencijas tarp negalią turinčių asmenų lemia įvairių socialinių išmokų ir pensijų indeksacija ir papildomas infliacijos iššauktas didinimas 2022 m. Taip pat buvo praplėstas išmokos vienišiams asmenims ratas, įtraukiant asmenis, gaunančius neįgalumo pensijas.

ABSOLIUTAUS SKURDO PROGNOZĖ

Absoliutaus skurdo lygis - asmenų, kurių ekvivalentinės disponuojamosios pajamos mažesnės už absoliutaus skurdo ribą, dalis.

Absoliutaus skurdo riba - MVPD, reikalingas minimaliems asmens maisto ir ne maisto (prekių bei paslaugų) poreikiams patenkinti. Ši riba kasmet perskaičiuojama pagal maisto ir ne maisto prekių ir paslaugų kainų pokytį, ir siekia 354 EUR 2023 m.

Kaip rodo 3 pav. duomenys, absoliutus skurdo lygis 2020-2021 m. išliko santykinai žemame lygyje (apie 4%). **2022 m. yra numatoma absoliutaus skurdo didėjimo tendencija.** Remiantis EUROMOD pagrindu atliktais skaičiavimais, šis didėjimas sieks apie 1 p.p. Tuo tarpu VDA prognozuoja mažesnę pokytį

(apie 0.3 p.p.). 2023 m., tikėta, jog absoliutaus skurdo riba stabilizuosis ties 4.7% riba, nepaisant gan ženklaus pastarųjų metų MVPD didėjimo. Tai rodo, jog įvairių socialinių išmokų ir pensijų didinimas padėjo stabilizuoti neigiamą infliacijos sukeltą poveikį absoliutaus skurdo didėjimui.

Absoliutaus skurdo pokytis tarp amžiaus grupių

2022 m. prognozuojamas apie 1 p.p. absoliutaus skurdo lygio didėjimas visose gyventojų amžiaus grupėse (žr. 3 lent.). Tai nemaža dalimi lėmė dėl infliacijos padidėjęs MVPD lygis, kuris yra laikomas absoliutaus skurdo riba.

3 lent. Absoliutaus skurdo lygis 2021 m. (%) ir prognozuojamas pokytis 2022-2023 m. (p.p.)
*faktiniai pajamų metai (PGS t-1)

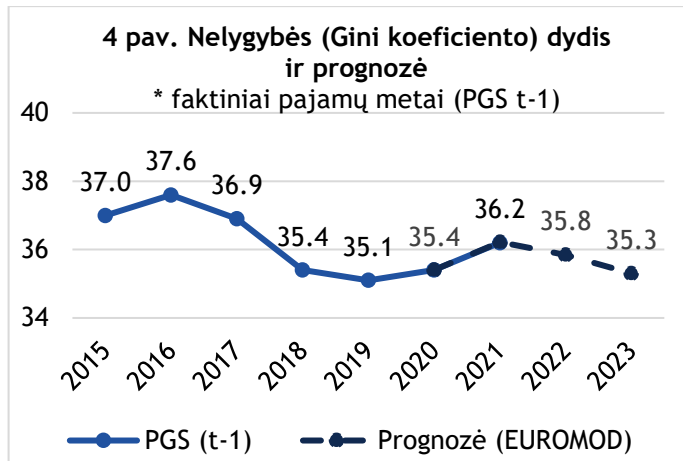
	2021 m. oficiali VDA statistika	2022 m. pokyčio prognozė	2023 m. pokyčio prognozė
Visa populiacija	3.8	1.0	-0.2
Vaikai (0-17)	2.6	1.0	0.0
Darbingo amžiaus asmenys (18-64)	4.3	1.0	-0.2
Pensinio amžiaus asmenys (65+)	3.3	0.9	-0.5

2023 m. prognozuojama absoliutaus skurdo lygio stabilizacija. Pokyčiai skirtingose amžiaus grupėse, tikėtina, nebus ženkliūs ir gali siekti iki 0.5 p.p. pensinio amžiaus žmonių grupėje. Kaip jau minėta, tai rodo, jog įvairių socialinių išmokų, pensijų ir MMA didinimas padėjo stabilizuoti neigiamą infliacijos sukeltą poveikį absoliutaus skurdo didėjimui.

PAJAMŲ NELYGYBĖS PROGNOZĖ

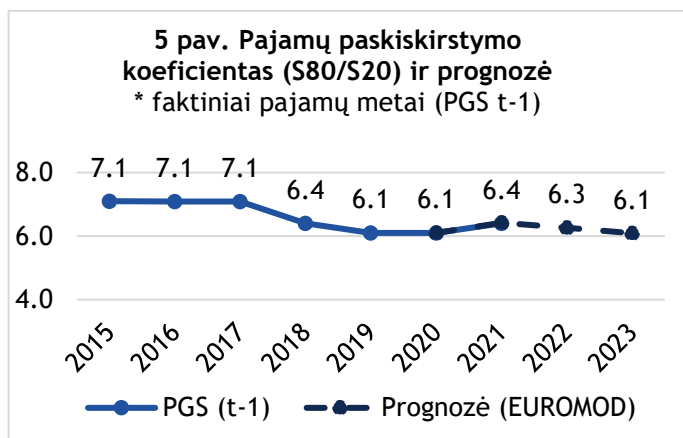
GINI koeficientas - tai pajamų nelygybės rodiklis, kurio reikšmė svyruoja nuo 0 (kas reiškia absoliučią lygybę) iki 100 (kas reiškia absoliučią nelygybę, kai vienas namų ūkis uždirba visas šalies pajamas).

2021 m. buvo stebimas Gini matuojamos nelygybės didėjimas po su Covid-19 pandemijos susijusių priemonių (papildomų išmokų ir kompensacijų) panaikinimo. Numatoma, jog 2022-2023 m. bus stebimas Gini matuojamos nelygybės mažėjimas iki prieš pandemiją buvusio lygio. Visgi, tikėtina, jog Gini matuojamas nelygybės lygis Lietuvoje išliks aukščiau ES vidurkio, kuris 2022 m. PSG tyrimo duomenimis siekė 29.6 Gini punktų.

Pajamų pasiskirstymo koeficientas (S80/S20) parodo pajamų santykį tarp 20% didžiausias ir 20% mažiausias pajamas gaunančių gyventojų.

S80/S20 rodiklio pokyčiai rodo panašias tendencijas, kaip ir Gini koeficientas, o tai lemia analogiški veiksniai. Panašiai kaip ir Gini atveju, tikėtina, kad S80/S20 matuojamas pajamų atotrūkis tarp mažiausias ir didžiausias pajamas uždirbančių asmenų išliks didesnis, negu ES vidurkis. Šis atotrūkis ES 2022 m. PSG tyrimo duomenimis siekė 4.7 kartus.

Institucija:	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Atsakingas skyrius:	Strateginių sprendimų paramos grupė
Trumpraščio rengėjai:	dr. Jekaterina Navickė, Vitalija Gabnytė, Ugnė Užgalė
Kontaktai	jekaterina.navicke@socmin.lt